

Tahap Pengetahuan Guru dalam Mengurus Tingkah Laku Murid Berkeperluan Khas (MBK)

The Knowledge Level of Special Education Teachers in Managing the Behaviour of Special Need Students

Anis Shahirah Zulkifli
¹Suziyani Mohamed

Fakulti Pendidikan
Universiti Kebangsaan Malaysia

¹Correspondence: suziyani@ukm.edu.my

ABSTRAK

Murid Berkeperluan Khas (MBK) seringkali dilihat mempunyai tingkah laku yang berbeza dengan murid tipikal yang lain. Sebagai pembentuk tingkah laku, guru Pendidikan Khas perlu memahami cara mengurus tingkah laku demi membentuk insan yang mampu berfikir pada aras yang tinggi, menyelesaikan masalah secara berdikari dan menghargai keunikan individu. Guru Pendidikan Khas memerlukan tahap pengetahuan yang tinggi dan kebijaksanaan untuk mengurus tingkah laku MBK secara professional berlandaskan falsafah dan teori tingkah laku yang bersesuaian. Maka, sebuah kajian tinjauan dijalankan bertujuan untuk mengkaji tahap pengetahuan guru Pendidikan Khas dalam mengurus tingkah laku MBK. Tingkah laku negatif MBK ini menimbulkan permasalahan jika dibiarkan. Bagi membantu MBK mengubah tingkah laku negatif kepada tingkah laku positif, guru wajar merancang dan melaksanakan amalan pengajaran berkesan melalui amalan praktikal dan penggabungan ilmu pengetahuan. Alat kajian merupakan soal-selidik yang mengandungi item-item berkaitan demografi peserta kajian dan tahap pengetahuan guru pendidikan khas apabila mengurus tingkah laku MBK yang diukur melalui penggunaan penemuan positif dan penemuan negatif. Soal selidik ini diisi di 'google form' dan disebar kepada responden melalui aplikasi 'Whatsapp'.

Kata kunci: *pengurusan tingkah laku, tingkah laku negatif, pengukuhan positif, pengukuhan negatif*

ABSTRACT

Special Needs Students are often seen as if they behaved differently than normal students. As a shaper of behaviour, teacher of special needs student should understand the right way to attend to the student's behaviour in order for them to think better and to independently master the skill of problem-solving as well as appreciate the uniqueness of every individual. A teacher of special needs student should also possess great knowledge and able to manage the student's behaviour professionally based on a suitable philosophy or theory of behaviourism. A survey was conducted to assess the knowledge level of special education teachers in dealing with special needs student's behaviour. Negative behaviour from these students will lead to more problems if being ignored. Hence, to help them neutralize their negative behaviour to positive behaviour, the teachers should properly plan and execute an effective teaching ritual through practice and

combination of knowledge. The instrument used in this survey is a questionnaire containing items related to participants' demographics and the knowledge level of special education teachers in managing the behaviour of special need students, which are measured by positive reinforcement and negative reinforcement. The survey is completed using google form and will be distributed to the respondents through WhatsApp.

Keywords: *behaviour management, negative behaviour, positive reinforcement, negative reinforcement*

1. Pengenalan

Setiap individu yang dilahirkan di muka bumi ini mempunyai kelebihan dan keunikan yang tersendiri. Bagi Murid Berkeperluan Khas (MBK), mereka seringkali dilihat mempunyai tingkah laku yang berbeza dengan murid tipikal yang lain. Menurut Kementerian Pendidikan Malaysia, Murid Berkeperluan Khas ini ialah murid yang diperakukan oleh pengamal perubatan, atau ahli optik, ahli audiologi atau ahli psikologi mengikut mana-mana yang berkenaan, sama ada dalam perkhidmatan kerajaan atau swasta sebagai murid yang mempunyai ketidakupayaan penglihatan, ketidakupayaan pendengaran, ketidakupayaan pertuturan, ketidakupayaan fizikal, masalah pembelajaran atau mana-mana kombinasi ketidakupayaan. Maka, wujudnya inisiatif daripada pihak kerajaan dalam mewujudkan Pendidikan Khas bagi Murid Berkeperluan Khas di tiga opsyen persekolahan, iaitu sekolah pendidikan khas, atau di sekolah arus perdana yang melaksanakan Program Pendidikan Khas Integrasi (PPKI) atau Program Pendidikan Inklusif, pada peringkat pendidikan prasekolah, pendidikan rendah, pendidikan menengah atau pendidikan lepas menengah.

Tingkah laku negatif yang ditunjukkan oleh Murid Berkeperluan Khas (MBK) akan menjadi semakin rumit jika tingkah laku yang tidak diinginkan ini tidak diatasi pada peringkat awal. Tingkah laku murid yang bersesuaian dengan persekitaran pasti akan membantu guru Pendidikan Khas dalam melaksanakan proses Pengajaran dan Pembelajaran (PdPc). Hal ini demikian kerana, sokongan dan kerjasama daripada pelajar sepanjang sesi pengajaran guru amat diperlukan dalam memastikan kelancaran dan pencapaian objektif pengajaran guru (Garry & Joseph, 2003).

Justeru, pengurusan tingkah laku sememangnya memainkan peranan yang penting dalam pembentukan tingkah laku positif, memberi keyakinan diri serta meningkatkan pencapaian akademik Murid Berkeperluan Khas (MBK). Guru yang disimbolkan sebagai agen perubahan perlu sentiasa melengkapkan diri dengan pengetahuan dan kemahiran, mempunyai sikap yang positif serta mempunyai motivasi yang tinggi bagi membantu Murid Berkeperluan Khas (MBK) melalui proses pengubahsuaian tingkah laku secara efektif.

2. Sorotan Literatur

Guru Pendidikan Khas dilihat sebagai agen pembentuk tingkah laku murid. Oleh itu, guru Pendidikan Khas perlu memahami cara mengurus tingkah laku demi membentuk insan yang mampu berfikir pada aras yang tinggi, menyelesaikan masalah secara berdikari dan menghargai keunikan individu. Guru Pendidikan Khas perlu mempunyai tahap pengetahuan yang tinggi dan kebijaksanaan untuk mengurus tingkah laku Murid Berkeperluan Khas (MBK) secara profesional berlandaskan falsafah dan teori tingkah laku yang bersesuaian.

Menurut Noraini, Faridah, Manisah dan Safani (2001), proses pengajaran dan pembelajaran bergantung kepada kecekapan dan kemahiran guru Pendidikan Khas. Pengajaran

yang bersesuaian dengan tahap kebolehan Murid Berkeperluan Khas dapat menentukan kejayaan proses pengajaran dan pembelajaran yang dilaksanakan. Prinsip-prinsip asas pengajaran ditentukan oleh perubahan tingkah laku kerana proses pembelajaran adalah suatu proses perubahan dan berlaku sepanjang masa.

Memandangkan pengurusan tingkah laku dan pengurusan bilik darjah saling melengkapi maka Shahabuddin, Mahani dan Ramlah (2007) menyatakan bahawa pengurusan bilik darjah yang berkesan boleh mewujudkan suasana pembelajaran yang kondusif kerana rutin bilik darjah dapat berjalan dengan lancar dan disiplin terkawal. Pengurusan tingkah laku boleh juga dilakukan melalui peneguhan positif dan peneguhan negatif. Menurut Mok (2011), peneguhan positif merupakan stimuli yang boleh menambahkan kebarangkalian berulangnya sesuatu tingkah laku manakala peneguhan negatif pula ialah stimuli yang dipindahkan atau dihapuskan dengan tujuan meningkatkan tingkah laku positif supaya tingkah laku positif dapat diteruskan.

Kepentingan pemupukan dan pengukuhan disiplin dalam kalangan murid di semua peringkat persekolahan sentiasa diberi penekanan secara berterusan oleh Kementerian Pendidikan Malaysia. Sehubungan dengan itu, peraturan dan dasar berkaitan disiplin dan salah laku diperkenalkan dan dikuatkuasakan pelaksanaannya di sekolah-sekolah bagi mewujudkan iklim persekolahan yang sihat. Menurut Dantini (2011), masalah tingkah laku dalam kalangan Murid Berkeperluan Khas bukanlah suatu masalah yang sangat serius tetapi boleh menjadi serius sekiranya tidak dirawat.

Guru sering kali berhadapan dengan murid yang dilabelkan sebagai bodoh, dungu, lembab, nakal, suka mengganggu rakan dan sukar mengikuti pembelajaran di sekolah (Utusan Malaysia, 2009). Guru juga berhadapan dengan pelbagai cabaran dan masalah lain yang timbul berhubung masalah tingkah laku murid. Menurut K. A. Razhiyah (2005), guru perlu mencatatkan masalah tingkah laku yang timbul dalam buku laporan harian untuk diberi perhatian dan rujukan pada masa hadapan.

Tingkah laku Murid Berkeperluan Khas juga perlu diawasi kerana jika dibiarkan maka tingkah laku yang tidak diingini dikhuatiri akan berulang. Bagi membantu murid khas mengubah tingkah laku negatif kepada tingkah laku positif, guru wajar merancang dan melaksanakan amalan pengajaran berkesan melalui amalan praktikal dan penggabungan ilmu pengetahuan (Shulman, 1998). Pengurusan tingkah laku turut memberi kesan yang positif kepada proses pengajaran dan pembelajaran serta pembentukan tingkah laku positif dalam kalangan Murid Berkeperluan Khas. Kertas kerja ini membincangkan tentang kajian tinjauan yang akan dijalankan bertujuan untuk mengkaji tahap pengetahuan guru pendidikan khas apabila mengurus tingkah laku Murid Berkeperluan Khas dengan berfokus kepada pembolehubah jantina.

3. Metodologi

Rekabentuk kajian yang paling sesuai digunakan ialah kajian berbentuk tinjauan. Sehubungan dengan itu, pengumpulan data dibuat melalui borang soal-selidik dengan menggunakan pendekatan kaedah kuantitatif. Borang soal-selidik ini akan diedarkan kepada bakal guru Pendidikan Khas di sebuah universiti awam di Malaysia. Pendekatan kuantitatif yang diguna pakai oleh pengkaji dalam kajian ini untuk mengumpul data primer ialah melalui borang soal-selidik.

Sampel kajian ini melibatkan 30 orang guru pelatih daripada sebuah universiti awam di Malaysia. Instrumen yang digunakan dalam kajian ini adalah berbentuk soal-selidik. Satu set soal-selidik yang terdiri daripada 23 item telah dikemukakan kepada responden untuk

dilengkapkan. Item yang digunakan dalam soal-selidik dibahagikan kepada empat bahagian konstruk iaitu demografi yang mengandungi 2 item. Konstruk kedua ialah tahap pengurusan tingkah laku yang mengandungi 9 item, penggunaan peneguhan positif merupakan konstruk 3 yang mengandungi 8 item dan akhir sekali ialah konstruk 4, iaitu penggunaan peneguhan negatif yang mengandungi 4 item.

Instrumen kajian ini merupakan adaptasi daripada Noor Aini Ahmad dan Norhafizah Abu Hanifah (Universiti Pendidikan Sultan Idris) menerusi *Asia Pacific Journal of Educators and Education*.

Untuk kajian ini, pengkaji mengumpul data kajian rintis melalui borang soal-selidik. Borang soal-selidik ini dibina melalui aplikasi *Google Form*, dan diedarkan menggunakan *link* melalui aplikasi dalam talian *Whatsapp*. Setelah borang soal-selidik disahkan, kerja penyebaran link aplikasi *Google Form* melalui *Whatsapp* ini disebar luaskan. Borang soal-selidik ini disasarkan ke atas 30 orang responden daripada sebuah universiti awam di Malaysia.

Penganalisan data ini melibatkan Statistik Deskriptif. Statistik Deskriptif digunakan untuk menunjukkan markah min dan peratus digunakan untuk menjelaskan latar belakang responden, soal selidik berkenaan dengan pengurusan tingkah laku, peneguhan positif dan peneguhan negatif.

4. Dapatan

JADUAL 1. Pengurusan Tingkah Laku

Bil	Konstruk 1: Pengurusan Tingkah Laku	Analisis Kajian				
		Sangat Tidak Bersetuju	Tidak Bersetuju	Tidak Pasti	Setuju	Sangat Bersetuju
		%	%	%	%	%
1	Membezakan di antara tingkah laku positif dan tingkah laku negatif	0	0	0	10	90
2	Mengetahui kepentingan pengurusan tingkah laku terhadap murid.	0	0	0	0	100
3	Mengetahui komponen pengurusan tingkah laku dalam Kurikulum Pendidikan Khas bertujuan supaya murid dapat mengamalkan tingkah laku positif supaya dapat disesuaikan dalam kehidupan bermasyarakat.	0	0	0	10	90
4	Mengetahui komponen pengurusan tingkah laku dalam Kurikulum Pendidikan Khas bertujuan supaya murid dapat mengurus emosi supaya dapat disesuaikan dalam kehidupan bermasyarakat.	0	0	0	26.7	73.33
5	Mengetahui komponen pengurusan tingkah laku dalam Kurikulum Pendidikan Khas bertujuan supaya murid dapat membina keyakinan diri supaya dapat disesuaikan dalam kehidupan bermasyarakat.	0	0	0	23.3	76.7
6	Mengetahui pengurusan tingkah laku merupakan salah satu daripada komponen bidang pengurusan kehidupan dalam	0	0	0	16.7	83.3

Kurikulum Pendidikan Khas.

7	Mengetahui matlamat dan objektif pengurusan tingkah laku terhadap murid.	0	0	0	30	70
8	Mengetahui kesan pengurusan tingkah laku terhadap proses pengajaran dan pembelajaran di bilik darjah.	0	0	0	10	90
9	Mengetahui jenis-jenis tingkah laku bermasalah.	0	0	0	30	70

Jadual 1 menunjukkan analisis kajian berdasarkan konstruk 1, iaitu tentang pengurusan tingkah laku oleh guru Pendidikan Khas terhadap Murid Berkeperluan Khas (MBK). Analisis mendapati bilangan responden yang bersetuju berdasarkan kemampuan membezakan di antara tingkah laku positif dan tingkah laku negatif yang ditunjukkan oleh murid adalah pada tahap yang baik di mana sebanyak 90% bilangan responden bersetuju. Manakala, kesemua 30 responden turut mengetahui akan kepentingan pengurusan tingkah laku terhadap murid. Di samping itu, analisis kajian turut memaparkan sebanyak 70% daripada bilangan responden tahu tentang matlamat dan objektif pengurusan tingkah laku murid serta mengetahui jenis-jenis tingkah laku bermasalah.

JADUAL 2. Peneguhan Positif

Bil	Konstruk 2: Peneguhan Positif	Analisis Kajian				
		Sangat Tidak Bersetuju	Tidak Bersetuju	Tidak Pasti	Setuju	Sangat Bersetuju
		%	%	%	%	%
1	Faham maksud pengurusan tingkah laku.	0	0	0	10	90
2	Mengetahui langkah-langkah untuk membentuk tingkah laku positif murid.	0	0	0	20	80
3	Mengetahui peneguhan positif dapat meningkatkan tingkah laku sasaran.	0	0	0	10	90
4	Mengetahui peneguhan sosial seperti pujian dan senyuman dapat menggalakkan tingkah laku positif.	0	6.7	0	0	93.3
5	Mengetahui ganjaran dapat memberi motivasi.	0	0	0	3.3	96.7
6	Mengetahui ganjaran dapat menggalakkan tingkah laku positif.	0	0	0	10	90
7	Mengetahui pemberian token ekonomi bukan hanya dalam bentuk point atau 'sticker' sahaja tetapi dipelbagaikan.	0	0	0	0	100
8	Mengetahui peneguhan positif dapat mengurangkan tingkah laku negatif.	0	0	0	3.3	96.7

Berdasarkan jadual 2, analisis kajian mendapati bilangan peratusan yang baik di mana sebanyak 90% responden sangat bersetuju dengan kenyataan mereka mengetahui dan memahami maksud pengurusan tingkah laku. Namun sebanyak 6.7% responden mengakui bahawa mereka tidak mengetahui peneguhan sosial seperti pujian dan senyuman dapat menggalakkan tingkah laku positif. Hal ini agak membimbangkan kerana bakal guru Pendidikan Khas seharusnya cakna bahawa perbuatan pujian dan senyuman juga merupakan salah satu daripada elemen peneguhan

positif. Di samping itu, kesemua 30 responden mengetahui bahawa token ekonomi bukan sekadar dalam bentuk 'point' atau 'sticker' sahaja tetapi dipelbagaikan. Hal ini menjadikan sebanyak 100% responden sangat bersetuju dan berada pada tahap sangat baik. Selain itu, analisis mendapati sebanyak 96.7% responden sangat bersetuju bahawa peneguhan positif dapat mengurangkan tingkah laku negatif. Ini juga menunjukkan ia adalah pada keadaan sangat baik.

JADUAL 3. Peneguhan Negatif

Bil	Konstruk 2: Peneguhan Negatif	Analisis Kajian				
		Sangat Tidak Bersetuju	Tidak Bersetuju	Tidak Pasti	Setuju	Sangat Bersetuju
		%	%	%	%	%
1	Mengetahui prosedur time out (pengasingan) adalah mengeluarkan murid daripada kumpulan pembelajaran dalam tempoh yang ditetapkan.	0	0	10	10	80
2	Mengetahui hukuman dapat mengurangkan tingkah laku negatif.	0	0	0	16.7	83.3
3	Mengetahui dapat mengurangkan tingkah laku negatif.	0	0	0	23.3	76.7
4	Mengetahui peneguhan negatif dapat meningkatkan tingkah laku positif	0	0	0	20	80

Berdasarkan analisis jadual 3, terdapat sebanyak 10% responden yang tidak pasti akan prosedur *time out* (pengasingan) adalah mengeluarkan murid daripada kumpulan pembelajaran dalam tempoh yang ditetapkan. Bilangan 10% ini menunjukkan 3 daripada 30 orang responden mungkin tidak pasti akan terma '*time out*' yang digunakan. Namun, sebanyak 80% responden yang lain sangat bersetuju bahawa prosedur *time out* (pengasingan) ini adalah mengeluarkan murid daripada kumpulan pembelajaran dalam tempoh yang ditetapkan. Ini menunjukkan tahap yang baik kerana majoritinya 24 daripada 30 responden mengetahui akan prosedur ini. Selain itu, analisis kajian mendapati sebanyak 76.7% daripada bilangan responden sangat bersetuju bahawa peneguhan negatif ini dapat mengurangkan tingkah laku negatif. Keputusan peratusan yang hampir sama juga dapat dilihat apabila sebanyak 80% responden sangat bersetuju bahawa peneguhan negatif dapat meningkatkan tingkah laku positif. Hal ini menunjukkan keputusan peratusan yang masih tinggi dan berada di dalam keadaan yang baik.

5. Rumusan dan Cadangan

Secara keseluruhannya, tahap pengetahuan bakal guru Pendidikan Khas daripada universiti A terhadap pengurusan tingkah laku, penggunaan peneguhan positif dan penggunaan peneguhan negatif terhadap Murid Berkeperluan Khas (MBK) adalah pada tahap yang sangat baik. Daripada 30 orang responden yang dipilih, hampir kesemuanya tahu tentang pengurusan tingkah laku dan cakna akan penggunaan peneguhan positif dan peneguhan negatif. Hal ini mungkin disebabkan oleh latihan mengajar seperti pengajaran mikro dan pengajaran makro di dalam kelas serta bimbingan yang cukup daripada para pensyarah yang menyebabkan mereka sudah terbiasa dengan aktiviti pengurusan tingkah laku ini. Namun, terdapat juga beberapa perkara yang harus

diperbaiki seperti mengetahui terma-terma pendidikan seperti prosedur pengasingan dan sebagainya demi kemajuan pendidikan di masa hadapan.

Sesungguhnya, kemahiran dan kesediaan guru mengurus tingkah laku amat penting dalam menentukan kejayaan dan keberkesanan sesuatu pengajaran yang dilaksanakan oleh guru ke atas murid-muridnya. Pengurusan tingkah laku yang berkesan dapat mewujudkan bilik darjah yang kondusif yang menggalakkan penglibatan murid secara maksimum dan turut meminimumkan tingkah laku murid yang bermasalah. Penggunaan kaedah peneguhan dalam mengurus tingkah laku Murid Berkeperluan Khas (MBK) seperti penggunaan peneguhan positif dan peneguhan negatif sangat membantu dalam mengembalikan fokus pelajar di dalam bilik darjah, sekaligus menjadikan objektif Pengajaran dan Pemudahcaraan (PdPc) mampu tercapai dengan jayanya.

Rujukan

- Aliza Alias, Norshidah Mohd Salleh & Mohd Mokhtar Tahar. (2002). *Kemahiran guru-guru khas terhadap pengurusan tingkah laku pelajar berkeperluan khas*. Prosiding Seminar Kebangsaan 2002. Fakulti Pendidikan, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Azizi Yahaya, Yusof Boon, Jamaludin Ramli, Jaafar Sidek Latif, Fawziah Yahya & Amir Hamzah Abdul. (2004). *Psikologi sosial*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia.
- Bootzin, R.R. (1991). *Modifikasi tingkah laku dan terapi*. Pengenalan terjemahan Amir Awang. Universiti Sains Malaysia.
- Hamidah Sulaiman & Osman Hashim. *Pengurusan tingkah laku kanak-kanak berkeperluan khas*. Selangor: Meteor Doc. Sdn. Bhd.
- Jabatan Pendidikan Khas, Kementerian Pendidikan Malaysia. (2017). *Kurikulum pendidikan khas sekolah rendah dan menengah*. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad
- Jabatan Pendidikan Khas, Kementerian Pendidikan Malaysia. (2017). *Murid Berkeperluan Khas*. Kuala Lumpur: Percetakan Nasional Malaysia Berhad.
- Lee Chee Peng. (2004). *Nota kuliah pengurusan tingkah laku*. Kuala Lumpur: Maktab Perguruan Ilmu Khas.
- Zuria Mahmud & Norshidah Mohd Salleh. (2004). *Aspirasi ibu bapa dan para professional terhadap perkembangan kanak-kanak berkeperluan khas*. Prosiding Seminar Kebangsaan Pendidikan